

2. Мельник В. М. Фіскальна політика держави в умовах фінансової кризи / В. Мельник // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С. 11–17.

3. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави : навчальний посібник / А. І. Сухоруков, О. Д. Ладюк. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 192 с

ТУРЧИН ІВАН
Науковий керівник
к.е.н., доц. Гродський С. В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Зовнішньоекономічні зв'язки (ЗЕЗ) являють собою сукупність напрямів, форм, методів торгово-економічного, науково-технічного співробітництва, а також валютно-фінансових і кредитних відносин між країнами з метою раціонального використання переваг міжнародного поділу праці, можливостей міжнародних економічних відносин для підвищення економічної ефективності господарської, підприємницької діяльності. Ефективне функціонування економіки жодної країни не може відбуватися без розвинутої системи зовнішньоекономічних зв'язків. Тому актуальним є дослідження сучасного стану зовнішньоекономічних зв'язків Тернопільської області та визначення перспективних напрямів їх розвитку.

Проблеми управління, регулювання зовнішньоекономічних зв'язків України та регіону досліджувалися багатьма вченими, такими як: А. А. Мазаракі, І. Т. Кіщак, Л. В. Назарова, В. М. Дьоміна [1], та ін. Проте, теоретична і практична необхідність вирішення проблеми розвитку сучасних зовнішньоекономічних зв'язків регіону обумовлює доцільність проведення окремого дослідження.

Метою дослідження є проведення аналізу сучасного стану зовнішньоекономічних зв'язків регіону, визначення основних проблем та перспектив їх розвитку.

Зовнішньоторговельний оборот області товарами та послугами за 2014 рік склав 726,8 млн. дол. США, що на 7,7% менше, ніж у 2013 році. При цьому, обсяги експорту становили 414,9 млн дол. США (на 1,9% менше, ніж за 2013 рік), імпорту – 311,9 млн. дол. США (на 14,4% менше, ніж за 2013 рік). Сальдо зовнішньої торгівлі позитивне для області – +103,0 млн. дол. США. [2]

Таблиця 1

Зовнішня торгівля області товарами та послугами за 2013–2014 роки
(тис. дол. США)

		Всього:	У т. ч. товари	У т. ч. послуги
ЗТО	2013 рік	787318,1	714784,2	72533,9
	2014 рік	726751,3	662464,1	64287,2
	Темпи росту, %	92,3	92,7	88,6
ЕКСПОРТ	2013 рік	423116,6	365085,6	58031,0
	2014 рік	414887,6	358973,9	55913,7
	Темпи росту, %	98,1	98,3	95,9
ІМПОРТ	2013 рік	364201,5	349698,6	14502,9
	2014 рік	311863,7	303490,2	8373,5
	Темпи росту, %	85,6	86,8	66,3
САЛЬДО	2013 рік	57915,1	15387,0	43528,1
	2014 рік	103023,9	55483,7	47540,2

Обсяги зовнішньої торгівлі області товарами та послугами з країнами-членами ЄС у 2014 році склали 563,8 млн. дол. США або 77,6% від загального зовнішньоторговельного обороту області. При цьому обсяги експорту становили 297,9 млн дол. США або 71,8% від загального експорту області, імпорту – 265,9 млн. дол. США або 85,3% від загального імпорту області. В порівнянні з 2013 роком, обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами з країнами-членами ЄС зменшилися на 8,2%, в тому числі: експорт зменшився на 1,2%, імпорт – на 15%.

Зовнішньоторговельний оборот товарами з країнами СНД за 2014 рік становили 51,8 млн. дол. США або 7,8% у загальному обсязі зовнішньої торгівлі області товарами. При цьому обсяги експорту склали 36,9 млн. дол. США (10,3% експорту області), імпорту – 14,9 млн. дол. США (4,9% імпорту області). Сальдо зовнішньої торгівлі позитивне +22,0 млн. дол. США.

В порівнянні з аналогічним періодом минулого року, обсяги зовнішньої торгівлі з країнами СНД зменшилися на 37,7% за рахунок зменшення експорту товарів на 51%, імпорт зріс на 93,3%.

Основними торговельними партнерами області товарами з країнами СНД були: Російська Федерація, Білорусь, Молдова, Казахстан та ін.

Обсяги зовнішньої торгівлі товарами з країнами Азії, Америки та Африки за 2014 рік становили 87,8 млн. дол. США або 13,2% у загальному обсязі зовнішньої торгівлі області товарами, та зросли на 25,4% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. При цьому експорт товарів з області в країни Азії, Америки та Африки зріс на 84,1% і склав 66,5 млн. дол. США, імпорт зменшився на 37,3% і склав 21,2 млн. дол. США.

Основними торговельними партнерами області товарами були: Пакистан, Єгипет, Китай, Саудівська Аравія, Корея Республіка, США, Ізраїль та ін.

Станом на 01 січня 2015 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку області, становив 56,4 млн. дол. США, що на 18,2% менше обсягів інвестицій на початок 2014 року та в розрахунку на одну особу склав 52,8 дол. США. У 2014 році в економіку області іноземними інвесторами вкладено 501,7 тис. дол. США прямих інвестицій. Протягом 2014 року відбулося погіршення ситуації у сфері інвестиційної діяльності через військовий конфлікт на території держави, соціально-політичну напруженість та макроекономічну невизначеність, значне підвищення вартості енергоносіїв, девальвацію національної валюти, а також високу вартість залучення кредитних ресурсів, що значно скоротили можливості інвестування. Зазначені фактори негативним чином вплинули на фінансове становище підприємств області, та в свою чергу, на відтік акціонерного капіталу. Зменшення акціонерного капіталу нерезидентів відбулось переважно за рахунок курсової різниці на 10,8 млн дол. США та за рахунок вилучення грошових внесків на 2,2 млн. дол. США з підприємств у галузях сільського господарства, промислового виробництва та оптової торгівлі. Про наявність прямих іноземних інвестицій звітували 235 підприємств області.[1]

Успішній зовнішньоекономічної діяльності регіону перешкоджають відомі загальнонаціональні проблеми: неефективна державна підтримка експортерів; відсутність національної експортної стратегії, недостатня ефективність і координування залучення й використання зовнішньої допомоги, недостатній рівень доступу українських товарів і послуг до зовнішніх ринків; інші політичні та економічні ризики.

Однак, за умови підтримки пріоритетних галузей, організації ефективного агропромислового виробництва, впровадження нових технологій, збільшення надходжень прямих іноземних інвестицій в існуючі та нові підприємства області загальні показники розвитку та зовнішньоекономічної діяльності можуть збільшитись. Поряд з наявністю значних перспектив зовнішньоекономічних зв'язків Тернопільської області існує низка проблем, подолання яких потребує проведення досліджень у напрямку регулювання зовнішньоекономічних зв'язків на національному і на регіональному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сайт Тернопільської обласної державної адміністрації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/>.
2. Сайт Державного комітету статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

АЛЛА УНІЯТ

БЕНЧМАРКІНГ РЕГІОНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Одним із найновіших та найсучасніших підходів до визначення конкурентоспроможності підприємств є метод бенчмаркінгу.

Вперше термін «бенчмаркінг» з'явився в 1972 році в Інституті стратегічного планування Кембриджу в США і на рубежі 70-х рр. почала розвиватися теорія, в основу якої було покладено порівняння з діяльністю не тільки підприємств конкурентів, але і передових фірм.

Існує багато різних визначень бенчмаркінгу. Найбільш ранне і найбільш відоме визначення: «бенчмаркінг – це постійний процес вивчення і оцінки товарів, послуг і досвіду виробництва найсерйозніших конкурентів або тих компаній, які є визнаними лідерами у своїх областях» – подано в праці Р. Кемпа [1].

Бенчмаркінг, що прийшов з досвіду приватних компаній, стає все більш популярним інструментом підвищення ефективності процесів, пов'язаних з проведенням певної політики і в державному секторі.

Метою бенчмаркінгу є генерування ідей, які можна використовувати для поліпшення своєї діяльності. Він може сприяти підвищенню ефективності і поліпшенню показників. Ця мета досягається шляхом порівняння свого досвіду з досвідом інших суб'єктів, як правило, передовими в області, де необхідне вдосконалення.

Бенчмаркінг впливає на рівень відкритості та на підвищення ефективності управління територією: надає органам влади інформацію про відставання, з'ясовує рівень розвитку території в порівнянні з тими юрисдикціями, які досягли кращих показників, сприяє швидкому впровадженню нових підходів за менших ризиків. При цьому зменшуються витрати на процеси вдосконалення, вивчається і оцінюється кращий досвід управління іншими територіями з метою використання здобутих знань у діяльності органів влади.

В даний час ефективність технології бенчмаркінгу є загально визнаною у світовій практиці. У Європі бенчмаркінг використовується як інструмент вдосконалення економічних показників не тільки в державному, а й приватному секторі і є засобом підвищення конкурентоспроможності Європейської економіки в цілому. Європейська комісія очолила програму бенчмаркінгових ініціатив, в якій країни беруть участь у проектах, що дозволяють їм вивчити найкращий світовий досвід.

Сьогодні бенчмаркінг застосовується більш широко, ніж рівень компанії, включаючи систематичне порівняння характеристик регіонів. У багатьох країнах бенчмаркінг був визнаний потужним інструментом для поліпшення і проведення заходів щодо вдосконалення сфери державних послуг. Так, у Німеччині був організований конкурс для німецьких міст для оцінки якості їх адміністративних реформ, що робилося шляхом порівняння їх із трьома містами-еталонами. Щоб отримати стандарт для порівняння експерти визначили критерії, які дозволили оцінити якість адміністративних реформ. Виходячи з цих критеріїв, стало можливим вибрати міста, що мають найкращий світовий досвід у цих областях. В даному випадку технологія бенчмаркінгу дозволила не тільки визначити чіткий набір критеріїв для оцінки рівня конкуренції, а й дала можливість розглянути рівень прогресу в проведенні адміністративної реформи в містах Німеччини.

Для вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності регіону, насамперед, необхідно визначити систему критеріїв, які дозволять оцінити її на даному етапі, виявити проблемні місця, а також існуючі та потенційні точки росту. В даний час у світовій практиці для